

สื่อเผยแพร่ความรู้จาก
www.hiso.or.th

อ่านจดหมายข่าวต้นคิด
ทั้งเล่ม! ที่นี่!

News มกราคม 52

ฉบับที่ 3 เดือนมกราคม 2552

จากคอลัมน์ **ต้นคิด เรื่องเสี่ยง** จดหมายข่าวรายเดือนประจำเดือนมกราคม 2552

ข้อมูลจาก แผนงานพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารสุขภาพ (สสส.)

มีใช้ แต่ไร้โอกาส?

"ไฮเทคสุขภาพ"

“ความก้าวหน้าของอุปกรณ์ไฮเทคการแพทย์ทำให้มนุษย์มีความหวังว่าจะมีชีวิตที่ยืนยาวขึ้น และสามารถค้นพบโรคร้ายได้ทันเวลา ก่อนถึงขั้นบานปลาย อย่างไรก็ตาม ผลจากการศึกษาเกี่ยวกับตำแหน่งแห่งที่ของอุปกรณ์ “ไฮเทค” การแพทย์เหล่านี้ในประเทศไทยทำให้พบว่า ผู้ที่ได้รับประโยชน์จากอุปกรณ์เหล่านี้ยังจำกัดอยู่ในคนบางกลุ่มเท่านั้น”

อุปกรณ์ทันสมัยในการตรวจวิเคราะห์โรคสมัยใหม่ เช่น เครื่องเอกซเรย์คอมพิวเตอร์ (CT scanner) เครื่องตรวจอวัยวะภายในด้วยสนามแม่เหล็กไฟฟ้า (MRI) เครื่องสลายนิ่ว (ESWL) เครื่องตรวจมะเร็งเต้านม (Mammogram) เครื่องอัลตราซาวด์ ฯลฯ กลายเป็นสิ่งที่ไม่ได้ในการวินิจฉัยและรักษาโรคภัยไข้เจ็บในปัจจุบัน

ความก้าวหน้าของวิทยาการเหล่านี้ทำให้มนุษย์มีความหวังว่าจะมีชีวิตที่ยืนยาวขึ้น และสามารถค้นพบโรคร้ายได้ทันเวลา ก่อนถึงขั้นบานปลาย

อย่างไรก็ตาม ผลจากการศึกษาเกี่ยวกับตำแหน่งแห่งที่ของอุปกรณ์ “ไฮเทค” การแพทย์เหล่านี้ในประเทศไทยทำให้พบว่า ผู้ที่ได้รับประโยชน์จากอุปกรณ์เหล่านี้ยังจำกัดอยู่ในคนบางกลุ่มเท่านั้น

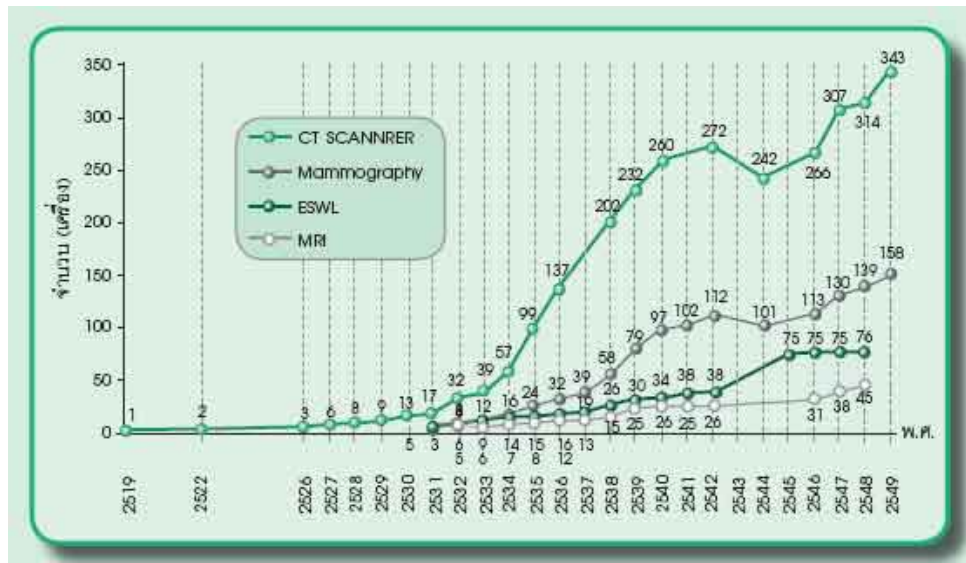
■ เพิ่มไม่หยุด จุดไม่อยู่

ผลศึกษาการเพิ่มจำนวนอุปกรณ์การแพทย์ไฮเทคราคาแพงในประเทศไทย พบว่าในช่วง 30 ปี ระหว่างปี 2519 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเครื่องเอกซเรย์คอมพิวเตอร์ เป็นอุปกรณ์ที่เบิกหน้าเป็นประเภทแรก แต่เป็นการเพิ่มจำนวนอย่างช้าๆ ก่อนจะถิ่บตัวขึ้นอย่างมากหลังปี 2535 ติดตามด้วยเครื่องตรวจมะเร็งเต้านม เครื่องสลายนิ่ว และเครื่องตรวจอวัยวะภายในด้วยสนามแม่เหล็กไฟฟ้าตามลำดับ

ฉบับที่ 3 เดือนมกราคม 2552

แผนภาพที่ 1 แสดงจำนวนเครื่องมือทางการแพทย์ราคาแพงในประเทศไทย พ.ศ.2519-2549

- ที่มา (1) วังเดือน จินดาวัฒนะ และคณะ, เครื่องมือแพทย์ราคาแพงในประเทศไทย : การกระจาย การใช้ และการเข้าถึงบริการ, 2542
(2) รายงานทรัพยากรสุขภาพ สำนักรับนโยบายและยุทธศาสตร์ และกองรังสีและเครื่องมือแพทย์ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์

■ โรงพยาบาลเอกชนครอบครองมากกว่ารัฐ

อย่างไรก็ตาม ผลวิจัยอีกส่วนหนึ่งได้ชี้ให้เห็นว่าอุปกรณ์ไฮเทคราคาแพงและมีประสิทธิภาพสูงในการซื้อกรองรอยโรค ได้แก่ เครื่องเอกซเรย์คอมพิวเตอร์ นั้นกระจุกตัวอยู่ในภาคเอกชนเกือบครึ่งต่อครึ่ง ส่งผลให้ผู้ที่มีโอกาสได้รับประโยชน์จากอุปกรณ์ชนิดนี้จำกัดอยู่ในคนบางกลุ่มเท่านั้น

ฉบับที่ 3 เดือนมกราคม 2552

แผนภาพที่ 2 แสดงจำนวนเครื่องตรวจจ้วยะภายในด้วยสนามแม่เหล็กไฟฟ้าที่เปิดบริการในประเทศไทย
จำแนกตามสถานบริการภาครัฐและเอกชน พ.ศ.2531-2548

ที่มา (1) ปิยะ หาญวงศ์วรชัย, 2542 (2) รายงานทรัพยากรสุขภาพ สำนักระบาดวิทยาและยุทธศาสตร์
และกองรังสีและเครื่องมือแพทย์ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์

■ กรุงเทพมหานคร เมืองหลวงแห่งไฮเทคการแพทย์

การกระจายอุปกรณ์ไฮเทคการแพทย์ยังมีปัญหาความไม่เท่าเทียม โดยอุปกรณ์ทุกประเภทกระจุกตัวอยู่ในกรุงเทพฯ มากที่สุด และมีอัตราส่วนเครื่องต่อประชากรหนึ่งล้านคนสูงที่สุด

ฉบับที่ 3 เดือนมกราคม 2552

ตารางที่ 1 แสดงอัตราส่วนอุปกรณ์ทางการแพทย์ราคาแพงต่อประชากรหนึ่งล้านคน

อุปกรณ์การแพทย์	จำนวนทั้งหมด	กรุงเทพฯ	ภูมิภาค
เครื่องเอกซเรย์คอมพิวเตอร์ (พ.ศ.2549)	343	115	228
เครื่องตรวจอวัยวะภายในด้วยสนามแม่เหล็กไฟฟ้า (พ.ศ.2548)	45	30	15
เครื่องสลายหิน (พ.ศ.2548)	76	22	54
เครื่องตรวจมะเร็งเต้านม (พ.ศ.2549)	152	80	72
เครื่องอัลตราซาวด์ (พ.ศ.2548)	1,987	399	1,588

ที่มา (1) กองรังสีและเครื่องมือแพทย์ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์, 2549 (2) รายงานทรัพยากรสุขภาพ
สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข, 2550

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนส่วนเครื่องเอกซเรย์คอมพิวเตอร์ (ซีที สแกน) และอัตราส่วนต่อประชากรหนึ่งล้านคน พ.ศ.2537 และ พ.ศ.2541-2549

พื้นที่	จำนวนเครื่องมือแพทย์ต่อประชากรล้านคน (หน่วย: เครื่อง)			
	เครื่องสลายหิน	เครื่องเอกซเรย์ คอมพิวเตอร์	เครื่องตรวจอวัยวะ ภายในด้วย สนามแม่เหล็กไฟฟ้า	เครื่องตรวจ มะเร็งเต้านม
กรุงเทพฯ	3.9	20.5	5.4	14.3
ภาคกลาง	1.0	4.0	0.3	1.3
ภาคเหนือ	1.0	7.4	0.2	2.4
ภาคตะวันออก	0.9	4.0	0.3	0.9
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	0.8	2.2	0.2	0.7
ใต้	1.2	2.9	0.5	1.3

ที่มา (1) รายงานการสำรวจทรัพยากรสุขภาพ สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์
(2) กองรังสีและเครื่องมือแพทย์ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์

ฉบับที่ 3 เดือนมกราคม 2552

ตัวอย่างหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นภาพชัดเจนยิ่งขึ้นคือ กรณีการกระจายเครื่องเครื่องเอกซเรย์คอมพิวเตอร์ (ซีที สแกน) ซึ่งเพิ่มจำนวนจากเครื่องแรกและเครื่องเดียวในประเทศไทยเมื่อปี 2519 เป็น 343 เครื่องในปี 2549 ปรากฏว่าหนึ่งในสาม ในจำนวนนี้ให้บริการอยู่ในกรุงเทพฯ โดยในปี 2549 มีอัตราส่วน 21 เครื่องต่อประชากรล้านคน ขณะที่ภาคอีสานมีอัตราส่วนเพียง 2.2 เครื่องต่อประชากรจำนวนเท่าๆ กัน

และเมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยอัตราส่วนเครื่องเอกซเรย์คอมพิวเตอร์ต่อประชากรหนึ่งล้านคน จะยิ่งพบความเหลื่อมล้ำระหว่างกรุงเทพฯ กับภูมิภาคต่างๆ อย่างชัดเจน เพราะกรุงเทพฯ มีเครื่องเอกซเรย์คอมพิวเตอร์ให้บริการสูงกว่าอัตราเฉลี่ยทั่วประเทศประมาณ 4 เท่าตัว ขณะที่ภูมิภาคอื่นๆ ทั้งหมด ยกเว้นเพียงภาคเหนือ ต่างมีอุปกรณ์ไฮเทคชนิดนี้ใช้ต่ำกว่าอัตราเฉลี่ยทั้งสิ้น

ตารางที่ 3 แสดงอัตราส่วนเครื่องเอกซเรย์คอมพิวเตอร์ต่อประชากรหนึ่งล้านคนในกรุงเทพฯ และภูมิภาคต่าง ๆ

พื้นที่	อัตราส่วนเครื่องเอกซเรย์คอมพิวเตอร์ต่อประชากรล้านคน (หน่วย: เครื่อง)			
	พ.ศ.2541	พ.ศ.2542	พ.ศ.2546	พ.ศ.2549
กรุงเทพฯ	14.8	15.9	13.3	20.5
ภาคกลาง	2.8	3.3	3.1	4.0
ภาคเหนือ	4.6	5.2	5.3	7.4
ภาคตะวันออก	3.1	3.4	3.2	4.0
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	1.8	2.2	1.7	2.2
ใต้	2.1	2.8	2.5	2.9
ค่าเฉลี่ยทั่วประเทศ	3.9	4.5	4.2	5.5

ข้อมูลเหล่านี้ได้เปิดประเด็นให้เรามองเห็นความจริงที่อยู่เบื้องหลังภาพแห่งความน่าทึ่งของอุปกรณ์ไฮเทคทางการแพทย์ ซึ่งทำให้รู้สึก “ใจชื้น” ขึ้นว่ามนุษย์น่าจะได้รับการปกป้องคุ้มครองให้ปลอดภัยจากโรคร้ายต่างๆ มากยิ่งกว่ายุคใดๆ ที่ผ่านมา เพราะ ณ วันนี้ เชื่อว่าทุกคนที่จะได้สัมผัสโอกาสที่ว่า...

ที่มา หนังสือการสาธารณสุขไทย พ.ศ.2548-2550

สืบค้นได้จาก

http://www.hiso.or.th/hiso/HealthReport/report_download.php?download1=15&lesson1=18&lesson_id=708&zone=4&manu=1&page=

สื่อเผยแพร่ความรู้จาก
www.hiso.or.th

อ่านจดหมายข่าวตันคิด
ทั้งเล่ม! ที่นี่!

News มกราคม 52

ฉบับที่ 3 เดือนมกราคม 2552

บอกกล่าว...

จดหมายข่าว “ตันคิด” ต้นไม้แห่งความคิด ที่บ่มเพาะมาจากความรู้และข้อมูลด้านสุขภาพ โดยส่วนหนึ่งเป็นผลผลิตจากการทำงานของแผนงานพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารสุขภาพ ซึ่งอยู่ภายใต้ สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) โดยได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เพื่อผลักดันและสนับสนุนการพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารสุขภาพของประเทศ รวมทั้งการนำข้อมูลข่าวสารที่มีอยู่มาสื่อสารสู่สาธารณะ และใช้ประโยชน์ในการพัฒนาระบบสุขภาพของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และอีกส่วนหนึ่งเป็นการรวบรวมข้อมูลสถานการณ์ด้านสุขภาพจากแหล่งความรู้ต่างๆ เพื่อนำเสนอภาพสะท้อนทางสุขภาพ อันจะนำไปสู่การสร้างความคิดและความตระหนักของคนในสังคม โดยเน้นไปที่การสร้างบทสรุปเชิงความรู้ที่สามารถต่อยอดได้ รวมถึงการประยุกต์ใช้ความรู้ในระดับประชาชนทั่วไป และการใช้ข้อมูลเพื่อกำหนดนโยบายสาธารณะ มากกว่าการพิสูจน์ความถูกต้องของข้อมูลสถิติ

ดูข้อมูลทั้งหมดได้ใน www.hiso.or.th

สมัครสมาชิก หรือติดต่อ “ตันคิด”

ตู้ ปณ.2 ปณ.พ.ประดิพัทธ์ 10404

โทรศัพท์. 02-668-2854 โทรสาร.02-241-0171

อีเมล : info@tonkit.org เว็บไซต์ www.tonkit.org

